

การจัดสรรงบประมาณโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ในช่วงก่อนปี 2540 การจัดสรรงบประมาณประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ จะใช้ยอดงบประมาณรวมประจำปีที่ได้รับจัดสรรมาตั้งแล้วหารด้วยจำนวนประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน หรือในบางครั้งก็ใช้อำนาจของสภา อบต.ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ โดยยึดหลักเสียงข้างมากของสภา ซึ่งการจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ก็จะขึ้นอยู่กับความต้องการของฝ่ายการเมือง และมักจะเน้นไปที่การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนนคอนกรีต โดยที่ประชาชนไม่สามารถมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบใดๆ ได้ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ไม่เสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณ หมู่บ้านเล็กๆ เสียเปรียบหมู่บ้านใหญ่ๆ การจัดทำงบประมาณไม่ตรงกับความต้องการของหมู่บ้าน การแก้ปัญหาต่างๆ ก็ไม่ถูกจุด อบต.สะอาดสมบูรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้าน กำนัน และผู้ใหญ่บ้านจึงได้ร่วมกันพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเห็นว่า ในหมู่บ้านและตำบลมีการรวมกลุ่มอาชีพ ซึ่งดำเนินการโดยมีคณะกรรมการ มีการจัดการประชุมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม โปร่งใสและตรวจสอบได้ อันเอื้อต่อกระบวนการประชาคม

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: เมืองร้อยเอ็ด

จังหวัด: ร้อยเอ็ด

ประชากร: 8,520 คน

พื้นที่: 629.74 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2542 อบต.สะอาดสมบูรณ์จึงได้ดำเนินการ "การจัดสรรงบประมาณโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม" ขึ้น เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณตรงกับความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. อบต.สะอาดสมบูรณ์ร่วมกับแกนนำชุมชนและผู้แทนส่วนราชการในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ พัฒนาการอำเภอ ครูอาจารย์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภา อบต.ไปร่วมเปิดเวทีประชาคมกับชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน ชี้แจงให้เห็นถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้านและตำบลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. ที่ยังมีความเหลื่อมล้ำกันในแต่ละหมู่บ้าน โดยอธิบายให้เห็นถึงกลไกประชาคมหมู่บ้านจะมีส่วนแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร
2. ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านจัดเวทีและเชิญลูกบ้านเข้าร่วมเวทีจัดตั้งคณะกรรมการ โดยดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารประชาคมหมู่บ้านทั้ง 16 หมู่บ้าน พร้อมทั้งดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการประชาคมตำบล โดยการส่งผู้แทนของแต่ละหมู่บ้านมาร่วมกันจัดทำเวทีประชาคมตำบล เพื่อตัดสินใจปัญหาหารือร่วมกันในการเสนองบประมาณที่แตกต่างมาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของแต่ละประชาคมหมู่บ้าน
3. อบต.สะอาดสมบูรณ์ดำเนินการใช้ข้อเสนอของประชาคมหมู่บ้านในการจัดสรรงบประมาณ
4. ตัวแทนของประชาชนแต่ละหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณของท้องถิ่นให้ตรงตามความต้องการของหมู่บ้านและปัญหาของชาวบ้าน นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมกำกับการใช้งบประมาณของ อบต.

การระดมทรัพยากร

บุคลากร

ปลัดอำเภอ นายก อบต. ปลัด อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ ผู้อำนวยการโรงเรียน และองค์กรภายในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านและตำบล

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ก่อนปี 2540	การบริหารจัดการด้านงบประมาณของ อบต. มีรูปแบบของการใช้จ่ายงบประมาณของหมู่บ้านหารด้วยงบประมาณที่ได้รับแต่ละปี และบางครั้งเป็นไปตามที่ฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายบริหารต้องการ ซึ่งเป็นการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง	อบต.
2542	คณะผู้บริหาร อบต.หารือร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความโปร่งใส สามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชนได้มากที่สุด และเจ้าหน้าที่ของ อบต.ก็สามารถทำงานได้อย่างสบายใจ เนื่องจากสามารถทำงานได้ตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน	คณะผู้บริหาร อบต.
2542	ขอความร่วมมือกับกำนันตำบลสะอาดสมบูรณ์ในการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำความต้องการของ อบต.ไปชี้แจงต่อประชาชนในหมู่บ้านของตนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ	อบต./ กำนัน
2542	กำนันตำบลสะอาดสมบูรณ์ชี้แจงทำความเข้าใจในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณของ อบต. ในที่เวทีประชุมของผู้ใหญ่บ้าน	กำนัน / ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน
2542	จัดเวทีประชาคมหมู่บ้านขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน ชี้แจงถึงสภาพปัญหาในการจัดสรรงบประมาณที่เป็นไปอย่างเหลื่อมล้ำกันในแต่ละหมู่บ้านในแต่ละปี โดยอธิบายให้ประชาชนเห็นว่าการไกลประชาคมหมู่บ้านจะมีส่วนแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร	ปลัดอำเภอ/นายก อบต./ปลัด อบต./กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ/ ผู้อำนวยการโรงเรียน และองค์กรภายในหมู่บ้าน
2542	แต่ละหมู่บ้านของตำบลสะอาดสมบูรณ์ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารประชาคมหมู่บ้านทั้ง 16 หมู่บ้าน พร้อมทั้งดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการประชาคมตำบล โดยการส่งผู้แทนของแต่ละหมู่บ้านมาร่วมกันจัดทำเวทีประชาคมตำบล เพื่อตัดสินใจปัญหาาร่วมกันในการเสนองบประมาณที่แตกต่างกันมาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของแต่ละประชาคมหมู่บ้าน	ทั้ง 16 หมู่บ้านของตำบลสะอาดสมบูรณ์
2542 จนถึงปัจจุบัน	ดำเนินการใช้ข้อเสนอของประชาคมหมู่บ้านในการจัดสรรงบประมาณผ่านเวทีประชาคมตำบลในการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง และนำเสนอในที่ประชุมสภา อบต. ตามที่ประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบลเสนอมา	ประชาคมหมู่บ้าน/ประชาคมตำบลและอบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร--	--บทบาทความร่วมมือ--
ปลัดอำเภอ	แกนนำในการนำผู้แทนของส่วนราชการต่างๆ มาร่วมเปิดเวทีประชาคมหมู่บ้าน
กำนันตำบลสะอาดสมบูรณ์	ชี้แจงทำความเข้าใจต่อการประชุมผู้ใหญ่บ้าน
ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน	จัดเวทีและเชิญลูกบ้านเข้าร่วมเวทีจัดตั้งคณะกรรมการประชาคมหมู่บ้าน
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	วิทยากรให้ความรู้ในการจัดเวทีประชาคมเพื่อทำหน้าที่มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ
โรงเรียนในพื้นที่ตำบลสะอาดสมบูรณ์	วิทยากรให้ความรู้ในการจัดเวทีประชาคมเพื่อทำหน้าที่มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ/อนุญาตใช้สถานที่ในการจัดอบรม
กลุ่มองค์กรภายในหมู่บ้าน	เข้าร่วมเวทีในการสนับสนุนความคิด

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.เป็นไปตามวิธีแบ่งหรือใช้จำนวนประชากรหารด้วยงบประมาณที่ได้รับ บางครั้งเป็นไปตามความต้องการฝ่ายการเมือง
2. ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณของ อบต. และไม่สามารถติดตามกำกับการใช้งบประมาณได้
3. งบประมาณที่ได้รับไม่สามารถแก้ปัญหาและความต้องการของชุมชนได้เสมอ เนื่องจากไม่มีการเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและความต้องการอย่างแท้จริง
4. เจ้าหน้าที่ของ อบต.ทำงานด้วยความอึดอัด เนื่องจากบางครั้งการจัดสรรงบประมาณเกิดความเหลื่อมล้ำกันระหว่างหมู่บ้าน และความจำเป็นในการดำเนินการ

หลังการดำเนินการ

1. การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.เป็นไปตามมติของประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบล
2. การจัดสรรงบประมาณยึดตามความต้องการของชุมชน ปัญหาที่มีความจำเป็นของแต่ละหมู่บ้านเป็นหลักการสำคัญ
3. ไม่เกิดความขัดแย้งในกระบวนการจัดทำงบประมาณดังเช่นแต่ก่อน และไม่เกิดความล่าช้าจนเป็นปัญหาต่อการบริหารงานของ อบต.
4. ตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณตั้งแต่การเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการติดตามกำกับควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปอย่างโปร่งใส
5. เจ้าหน้าที่ของ อบต.ทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามความจำเป็น และความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. การต่อต้านแนวคิดประชาคมหมู่บ้าน โดยกลุ่มอำนาจเดิม ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้านบางส่วน	1. ชี้แจงถึงเป้าประสงค์และผลประโยชน์ที่หมู่บ้านจะได้รับ
2. ชาวบ้านขาดความรู้ความเข้าใจในทิศทางของประชาคมหมู่บ้าน รวมทั้งผลประโยชน์ที่หมู่บ้านจะได้รับจากประชาคม	2. ชี้แจง และดำเนินการจัดตั้งประชาคม โดยเน้นการปฏิบัติจริงในเรื่องของการเสนองบประมาณ การติดตามตรวจสอบ และกำกับการใช้งานงบประมาณ เพื่อให้ชาวบ้านเห็นผลงานที่ชัดเจน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ความมุ่งมั่นของปลัด อบต. และแกนนำหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และความตั้งใจจริง โปร่งใส และมุ่งประโยชน์สาธารณะ
2. ประสบการณ์ของแกนนำในแต่ละหมู่บ้านที่คุ้นชินกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพหรือองค์กรที่มีอยู่แล้ว
3. การให้ความร่วมมือในการผลักดันให้เกิดประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบลและการยอมรับกลไกประชาคมไปใช้ในการเสนองบประมาณ ขององค์กรชุมชน แกนนำ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการนี้เกิดจากความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน เมื่อนำไปปฏิบัติจริงก็สามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการของชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และชาวบ้านมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยสร้างสมดุลระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในหมู่บ้านได้ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็ได้ประโยชน์ ดังนั้น โครงการจึงมีความยั่งยืน อันเนื่องมาจากการที่ประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการและมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี

บทเรียนที่ได้รับ

การจัดสรรงบประมาณผ่านกระบวนการประชาคมเป็นกระบวนการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยึดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด โดยเริ่มตั้งแต่การนำเสนอปัญหา การเสนองบประมาณ จนถึงการติดตาม กำกับ และตรวจสอบการใช้งานงบประมาณ ทำให้ทุกฝ่ายสบายใจในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของ อบต. ฝ่ายการเมือง ฝ่ายบริหาร และประชาชนผู้รับบริการ และยังนำไปสู่ฐานในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านด้านอื่นๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม กรณีพิพาท เป็นต้น

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายเข้มชาติ โภคาเทพ
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์
ที่อยู่ : บ้านแมต ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
โทรศัพท์ : (01) 872-1707

ชื่อ-นามสกุล : นายทองไสย์ ขาวศรี
ตำแหน่ง : ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์
ที่อยู่ : บ้านแมต ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
โทรศัพท์ : (06) 230-06314

ชื่อ-นามสกุล : นายสมบูรณ์ แซ่คำ
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์
ที่อยู่ : บ้านแมต ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
โทรศัพท์ : (06) 242-1568

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2542

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	บ้านแมด ตำบลสะอาดสมบุนธุ์ อำเภอรอยเอ็ด จังหวัดรอยเอ็ด 45000
ขนาดพื้นที่	629.74 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	10,478,759.64 บาท (ปีงบประมาณ 2542)
งบประมาณรายได้	12,356,864.66 บาท (ปีงบประมาณ 2542) 0.87% ภาษีที่จัดเก็บเอง 50.74% ภาษีที่รัฐจัดเก็บแล้วจัดสรรให้ 0.03% ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต 0.06% รายได้จากทรัพย์สิน 0.75% รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ 3.15% รายได้เบ็ดเตล็ด 28.39% เงินอุดหนุน 16.01% เงินที่จ่ายขาดจากเงินสะสม
จำนวนประชากร	8,675 คน
จำนวนครัวเรือน	1,801 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	26,701 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลสะอาดสมบุนธุ์อยู่ห่างจากอำเภอรอยเอ็ด ระยะทาง 13 กิโลเมตร มีลักษณะภูมิ ประเทศเป็นที่ราบค่อนข้างลุ่ม ลักษณะของดินเป็นดิน ร่วนปนทราย ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ การทำนา และปลูกยาสูบพันธุ์เตอร์กีสเป็นอาชีพ เสริมหลังจากเสร็จสิ้นการทำนา นอกจากนั้นยังมีอาชีพ ค้าขายและรับจ้างทั่วไป